kirjutati Tartus 2. II 1920. a. — Märtsis 1920 vabastati L. tema enda soovil ülemjuhataja kohustest ja ülendati suurte teenete eest riigikaitse alal kindral-leitnandiks. Jaan. 1921 lahkus L. tegevast sõjaväest, et politilisele tegevusele anduda. Põllumeeste-kogude esindajana on ta I, II ja III Riigikogu tööst agarasti osa võtnud ja mitmete komisjonide (välisasjade, rahanduse-, riigikaitse- jne.) juhatajaks olnud. Valitsuse ülesandel on L. mitmel korral Eestit Rahvasteliidu täiskogu koosolekuil esindanud. 1925. a. käis L. rahvasteliidu komisjoni esimehena Mosulis, et Inglise mandaat-territooriumi Iraki ja Türgimaa vahelisi piiritülisid uurida ja nende puhul lahti puhkenud rahutusi vaigistada. Komisjoni aruande ärakuulamise järel otsustati rahvasteliidus Mosul Irakile anda teatavail tingimusil, millise otsuse Inglise, Iraki ja Türgi vahel tehtud Angora leping 5. VI 1926 kinnitas. Viimaseil aa. on L. ka tulunduslikust tegevusest mõnevõrra osa võtnud. Ka on L. Eesti rahvasteliidu ühingu kaudu rahvaste rahuliku koostöö mõtet aidanud propageerida. 1924. a. 1. detsembri enamlise riigipöörde katse puhul nimetati L. jälle Vabariigi Valitsuse poolt vägede ülemjuhataja kohale. L. likvideeris selle avantüüri oma hariliku otsustamisvõime ning energiaga ja vabastati selle järel 7. I 1925 sõjaväe ülemjuhataja kohustest.

Sõjaministeeriumilt j. m. saadud andmed. — Vrdl. J. Soots, Eesti Vabadussõda 1918—20 (1925). *T.*

LAIPMAN, Bernhard, sünd. 21. I 1865, õppis Haapsalu ja Lihula elementaarkoolis J. Pärna (vt.) juhatusel ja lühemat aega Pärnu gümnaasiumis, kust lahkus, et isale kodus abiks hakata; oli Vigala muusika-seltsi asutajaid ja esimees ning võttis kohalikust elust üldse elavalt osa. 1905. a. käis ta Vigala muusika-seltsi saadikuna Tartu ülemaalisel kongressil, mille eest ühenduses L.-i endisegi tegevusega Vigala saksa soost mõisaomanikud ta lasid Vene karistussalga kätte anda. Kui L.-ile karistussalga ülema poolt ihunuhtlus oli määratud, olevat L. keeldunud sellele alistumast, niisugust karistusviisi endale häbistavaks pidades, ja palunud endale pigemini surma mahalaskmise läbi, milline soov ka täitmist leidis (Vigala vallamaja lähedal 16. I 1906). — L.-i heroiline kuju on Aino Kallase poolt jäädvustatud novellis »Bernhard Riives« (kogus: Lähtevien laivojen kaupunki, 1913).

Ants Laipmanilt (Bernh. L.-i vennalt) saadud andmeil. *R. K.*

LAIPMAN, Hans (Ants), eelmise vend, maalikunstnik, sünd. 23. IV 1866 Vigalas renditalu-pidaja vallakirjutaja pojana, õppis Velise vallakoolis, Haapsalu ja Lihula algkoolides, 4 a. Pärnu gümnaasiumis (kuni 1884) ning lõpuks 1 a. Laiuse erakoolis. 1886. a. suvel sõidab L. Peterburi õpivõimalusi otsima kunsti alal, pöördub aga sügisel koju tagasi ja astub venna eest väeteenistusse, sattudes Peterburi 1.-sse kaardikürassiiride rügementi. Seal murrab ta harjutustel jalaluu, viibib ligi 1/2 a. haigemajas ja saab aastase paranduspuhkuse, mille ta veedab Vanamõisas, Haapsalu lähedal, koduõpetajana. Uuesti teenistusse võetuna satub ta Moskva, sealt Možaiski ja Borodino väljale manöövritele ning sügisel 1889. a. ühes 1. ihudragunite rügemendiga Tveri linna. Et vigastatud jalg rasketel marssidel tõsiselt kannatada saab, määratakse L.-ile varssi teine aastane paranduspuhkus, mille ta samuti koduõpetajana, seekord Seljakülas, Läänemaal, veedab ning millele järgneb lõplik väeteenistusest vabastamine. Nüüd sõidab L. jälle Peterburi, kuid leidmata seal soodsaid õpivõimalusi saadab mõned oma joonised Düsseldorfi akadeemiasse prof. E. v. Gebhardtile (vt.), palvega teatada, kas peaks teda sinna vastu võetama. Saanud jaatava vastuse rändab ta 1892. a. sügisel jala Riiast Düsseldorfi, kus algab õppimist 1893. a. märtsis. Sama a. oktoobris pöördub ta aga raskelt haigena isa kutsel koju, kust pääseb tagasi akadeemiasse alles 1896. a. kevadel. Ent juba järgmise a. märtsis, jõudnud otsusele, et ta seda, mida kool veel anda võiks, ka iseseisvalt kätte võib saada, lahkub L. akadeemiast, veedab 2 a. oma ette töötades Düsseldorfis, käib Hollandis ja Belgias ning saabub siis 1899. a. sügisel Tallinna, kus loob õlimaalid »Poiss čerkessi rõivas« ja hra A. Rosenwaldi portree. 1900. a. alul sõidab L. ühe tellimise täitmiseks jälle Saksamaale, sealt Pariisi ilmanäitusele ning edasi Müncheni, Šveitsi ja Viini, a. lõpuks Tallinna tagasi. Siin maalib ta Toompea kirikus oleva E. v. Gebhardti maali järele altaripildi Pärnu Jakobi kirikule ning korraldab siis sellest koopiast, kahest eelnimetatud portreest ja paaristkümnest vähemast tööst mais 1901 erinäituse, mis oli esimene eesti kunstinäitus. Töötanud selle järel intensiivselt 2 a. Haapsalus, kus sünnivad suuremad pastellid »Autoportree« (1902) ja »Lääne neiu« (1903), asub L. 1903. a. kevadel Tallinna ja avab ateljee-kooli, mis toob kokku 20 õpilast. Sama a. novembris avaldab ta »Teatajas« üleskutse kõigile eesti rahvusest kunstnikkudele ja kunstiõpilastele, ette pannes asutada Eesti kunstiselts, mille ülesandeks oleks Eesti rahvakunsti esemeid koguda ning kunsti kättesaadavaks teha laiematele hulkadele näituste kaudu; kuid mitmesuguste takistuste tõttu võis Eesti kunstiseltsi asutamine teostuda alles a. 1907.